

Опрацьовуємо інструктивно-методичні рекомендації МОН

Аби підтримати вчителів мовно-літературної освітньої галузі у впровадженні нових підходів до навчання, наша команда підготувала вибірковий огляд Інструктивно-методичних рекомендацій щодо викладання української мови та літератур у 5-7 класах НУШ (лист МОН від 30.08.2024 №1.1/15776-24).

Загальні підходи до викладання усіх освітніх галузей ми розглянули у статті [«2024/2025 навчальний рік: рекомендації щодо викладання навчальних предметів»](#).

Бажаєте отримати практичні поради щодо викладання окремих навчальних предметів з урахуванням нововведень в освітньому процесі? Долучайтесь до учасників вебінару Дар'ї Демчук-Маригіної [«Навчальний рік 2024/2025: методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів базової та старшої школи»](#), який відбудеться 13.09.2024.

Навчальний план

[Наказом МОН від 09.06.2024 №1120](#) затверджено нову редакцією Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Згідно з нею заклади освіти можуть обрати такі варіанти поєднання освітніх компонентів:

Для класів з українською мовою навчання:

- інтегрований мовно-літературний курс, іноземна мова;
- українська мова, інтегрований курс літератур, іноземна мова;
- українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземна мова.

Для класів з навчанням мовами корінних народів, національних меншин:

- інтегрований курс мови та літератури корінного народу або національної меншини, інтегрований курс української мови та літератури для класів з навчанням мовою корінного народу / національної меншини, іноземна мова;
- мова корінного народу або національної меншини, українська мова для класів з навчанням мовою корінного народу / національної меншини, інтегрований курс літератур (української та зарубіжної / корінного народу або національної меншини та зарубіжної), іноземна мова;
- мова корінного народу або національної меншини, українська мова для класів з навчанням мовою корінного народу / національної меншини, українська література, зарубіжна література, література корінного народу або національної меншини, іноземна мова.

У типовому навчальному плані кількість годин на тиждень визначена з урахуванням мінімальних годин навчального навантаження, передбачених

базовим навчальним планом Держстандарту. Тож запропоноване **мінімальне** тижневе навантаження для класів з українською мовою навчання має такі показники:

Інтегрований мовно-літературний курс:

- 5–6 класи – по 6,5 години;
- 7 клас – 5,5 години;
- 8–9 класи – по 5 годин.

Інтегрований курс літератур:

- 5–7 класи – по 2,5 години;
- 8–9 класи – по 2 години.

Українська мова:

- 5-6 класи – по 4 години;
- 7-9 класи – по 3 години.

Українська література:

- 5–7 класи – по 1,5 години;
- 8–9 класи – по 1 годині.

Зарубіжна література:

- 5–9 класи – по 1 годині.

Укладаючи навчальний план, заклад освіти може збільшувати кількість годин, визначену типовим навчальним планом на навчальний предмет / інтегрований курс. Для цього потрібно використовувати години навчального навантаження для перерозподілу між освітніми компонентами так, щоб сумарна кількість годин, визначена в навчальному плані, **не перевищувала** максимальну кількість годин, визначену Типовою освітньою програмою.

Години для перерозподілу між освітніми компонентами також можна використати для проведення індивідуальних консультацій чи групових занять, які можуть бути спрямовані на роботу з подолання навчальних втрат.

Модельні навчальні програми та навчальні програми закладів освіти

Модельні навчальні програми з української мови, української літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих мовно-літературних курсів, інтегрованих курсів літератур для учнів 5–7 класів розміщені [на офіційному сайті МОН](#).

На основі модельної навчальної програми заклад освіти може розробити власну навчальну програму з відповідного предмета та затвердити її рішенням педагогічної ради.

Розробляючи навчальну програму, педагоги можуть вносити зміни в пропонований зміст модельної навчальної програми навчального предмета / інтегрованого курсу зокрема:

- вилучати окремі питання з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу (загальний обсяг таких змін може досягати 20%);
- ущільнювати, розширювати, поглиблювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми з урахуванням потреб учнів, матеріально-технічного забезпечення закладу освіти, запитів батьків, громади тощо;
- доповнювати тематику практичних / творчих робіт;
- змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання.

Оцінювання навчальних досягнень

Основними видами оцінювання є формувальне, підсумкове та державна підсумкова атестація.

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання здійснюється з метою відстеження особистісного розвитку учнівства та передбачає використання різних форм:

- самооцінювання;
- взаємооцінювання (оцінювання роботи в групах / парах, під час захисту проєктів);
- оцінювання з використанням карток, піктограм, вікторин, інтелект-карт, шкалювання тощо.

Завдання для оцінювання потрібно добирати так, щоб можна було отримати об'єктивну інформацію про рівень досягнень учнями обов'язкових результатів навчання певної групи результатів (далі – ГР), а саме:

- ГР 1 – взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- ГР 2 – сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду;
- ГР 3 – висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови;

- ГР 4 – дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу.

МОН звертає увагу, що тематичне оцінювання **не є обов'язковим**. За потреби його можна проводити для отримання інформації про рівень досягнень очікуваних результатів учнів з певної теми, розділу і використовувати для коригування освітнього процесу.

Підсумкове оцінювання

Підсумкове оцінювання здійснюють періодично, а кількість підсумкових робіт встановлює вчитель самостійно. Вони можуть охоплювати один, декілька або всі групи результатів мовно-літературної освітньої галузі, визначених у Держстандарті.

Під час підсумкового оцінювання **за семестр** учитель може провести:

- комплексну підсумкову роботу. Для її оцінювання можна застосовувати середню арифметичну оцінку з урахуванням динаміки навчальних досягнень учнів або затвердити педагогічною радою свою шкалу оцінювання цього виду роботи;
- запропонувати учням виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів (ГР 1, ГР 2, ГР 3, ГР 4);
- поєднати в такій роботі завдання для декількох груп результатів, а для записів у класному журналі використовувати запропоновані скорочення.

На підставі оцінок за групами результатів виставляють загальну оцінку за семестр (її можна визначати як середню арифметичну оцінок). Семестрова оцінка може бути скоригованою.

У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів. Характеристика результатів навчання буде відповідати:

- «Усно взаємодіє» – ГР 1;
- «Працює з текстом» – ГР 2;
- «Письмово взаємодіє» – ГР 3;
- «Досліджує мовлення» – ГР 4.

Ведення зошитів

Ведення зошитів оцінюють від 1 до 12 балів **щомісяця** протягом семестру. Під час їх перевірки враховують наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, уміння правильно оформити роботу. У разі відсутності учня на уроках протягом місяця МОН рекомендує в стовпці за ведення зошита зазначати «н/о» (немає оцінки).

Під час підсумкового оцінювання результати перевірки робочих зошитів **не враховують**.

Рекомендації щодо окремих аспектів, пов'язаних із вивченням навчальних предметів

МОН надало рекомендації щодо окремих аспектів, пов'язаних із вивченням навчальних предметів / інтегрованих курсів:

Українська мова. У модельних навчальних програмах з української мови не виокремлено спеціальних уроків розвитку мовлення, оскільки кожен урок має бути зорієнтований на розвиток дитини.

Кількість годин на вивчення тієї чи іншої теми вчитель розподіляє самостійно залежно від рівня підготовленості учнів.

Українська література. Під час вивчення української літератури МОН рекомендує:

- біографічні відомості про письменників обмежити стислими довідками про основні факти життя і творчості, що можуть зацікавити учнів;
- у процесі роботи з текстами художніх творів залучати твори інших видів мистецтва – живопису, музики, скульптури, кіно тощо, якщо вони мають ідейно-тематичну спорідненість із виучуваним твором літератури або ж є їх інтерпретацією в інших видах мистецтва. Важливо, щоб звернення до творів інших видів мистецтва було вмотивованим і методично доцільним;
- обирати художні твори для текстуального розгляду, що запропоновані в програмі як вибіркові, з урахуванням пізнавальних запитів учнівства;
- формувати в учнівства коло читання впродовж усього навчального року та, орієнтуючись на читацькі та пізнавальні інтереси своїх учнів, проводити такі уроки в межах певного тематичного розділу (твори для позакласного читання подано до кожного тематичного розділу модельної навчальної програми).

Зарубіжна література. Викладання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти здійснюють українською мовою. Твори зарубіжних письменників у курсі зарубіжної літератури вивчають в українських перекладах.

Також МОН наголошує на тому, що вивчення текстів з української та зарубіжної літератур напам'ять **не є обов'язковою** формою роботи. Тож вимога робити запис про результати перевірки вивчення учнями творів напам'ять із подальшим виставленням оцінок у журналі в стовпці без дати, відповідно, також відсутня.

Бажаєте дізнатися більше актуальної та важливої інформації щодо організації освітнього процесу у новому навчальному році? Долучайтеся до нашої спільноти у [Facebook](#) та [телеграм-каналі](#) та слідкуйте за анонсами! А ще ми пропонуємо вам переглянути наші заходи у запису:

- «Навчальний рік 2024/2025: підготовка до освітнього процесу»;
- «7 клас НУШ: організація навчального процесу»;
- «Психологічна підтримка та безпека учасників освітнього процесу»;
- «Оцінювання результатів навчання: підходи та практика».